

**19 TEMMUZ 2008 - 2008/2. DÖNEM
SERBEST MUHASEBECİ MALİ MÜŞAVİRLİK
MUHASEBE DENETİMİ SINAVI
SORU VE CEVAPLARI**

SORU 1:

İşletmelerin mali tablolarının denetiminin bağımsız denetçiler tarafından yapılmasının nedenlerini açıklayınız.

CEVAP 1:

İşletmelerin mali tablolarının denetiminin bağımsız denetçiler tarafından yapılmasının sebepleri şunlardır:

- a) Çıkar Çatışması: Mali tabloların kullanıcıları ile mali tabloların hazırlanmasından sorumlu şirket yöneticileri arasında çıkar çatışması olabilir. Mali tablolar şirket yöneticilerinin çıkarı doğrultusunda şirketin mali durumu gerçeğinden daha iyi veya daha kötü gösterilmiş olabilir. Açıklanan muhasebe bilgilerinin doğruluğuna ilişkin kuşkuvarın dağıtılması şirket yönetimi ile çıkar bağı olmayan ve mali tabloların potansiyel kullanıcılarına eşit mesafede uzmanların görüşüne ihtiyaç vardır.
- b) Muhasebe Bilgilerinin Karışıklığı: İşletmeler büyüdükçe ve teknolojik ilerlemeler arttıkça muhasebe süreci ve mali tabloların içerdiği bilgilerin niteliği daha çok uzmanlık gerektirmektedir. Ortakların, yöneticilerin ve diğer bilgi kullanıcılarının bir bölümü mali tabloların kalitesini, muhasebe ilkelerine ve yasalara uygunluk derecelerini, muhtemel hile ve hataları ortaya çıkaramayabilirler. Bağımsız denetçiler mesleki bilgi ve tecrübelerini kullanarak gerekli incelemeleri yapmak suretiyle mali tabloların durumu hakkında daha güvenilir bilgi temin ederler.
- c) Muhasebe bilgilerinin ve işletme kararlarının toplumun geniş kesimlerini etkilemesi
- d) Doğru ve güvenilir bilgiye olan ihtiyacın artması. Mali tablolarla ilgili olan kişiler tablolarla ilgili olarak alacakları kararlarda bilgilerin kalitesini değerlemeye çalışır. Bu nedenle bağımsız denetçinin denetiminden geçmiş bilgilere daha çok güvenirlir.
- e) Bilgi kullanıcılarının sayısının artması. Ekonomik birimlerde meydana gelen yapısal değişiklikler sonucunda çok ortaklı ve büyük hacimli işletmeler yaygınlaşmış, ayrıca işletmelerin finansman tekniklerindeki değişmeler, işletme faaliyetleri üzerinde farklı açılardan kamu gözetimi ihtiyacının artması gibi nedenlerle işletmelerin mali tablolarını kullananların sayısında önemli artış meydana gelmiştir.

- f) Zaman ve maliyet: Bilgi kullanıcıları ile tabloları düzenleyen şirketin farklı yerde olmaları, kullanıcıların şirket yönetiminden sürekli bilgi almasını veya denetim çalışmasını bizzat kendilerinin yapmalarını zaman ve maliyet yönünden rasyonel olmaktan çıkarmıştır.
- g) Yasal zorunluluklar: Sermaye piyasası, Bankacılık ve vergi gibi alanlardaki mevzuatın İşletmelerin mali tablolarının bağımsız denetime tabi tutulmasını zorunlu kılması.

SORU 2:

Müşteri işletmenin ilişkili olduğu kişi ve kuruluşlar kimlerdir? Hangi durumlarda bu kişilerle yapılan işlemlerde yolsuzluk bulunduğu kabul edilir?

CEVAP 2:

Muhasebe Standartları Kurulu tarafından yayımlanan 24 No'lu standart'a göre bir tarafın bir işletme ile ilişkili sayılması için:

- a) Söz konusu tarafın, doğrudan ya da dolaylı olarak bir veya birden fazla aracı yoluyla:
- İşletmeyi kontrol etmesi, işletme tarafından kontrol edilmesi ya da işletme ile ortak kontrol altında bulunması (ana ortaklıklar, bağlı ortaklıklar ve aynı iş dalındaki bağlı ortaklıklar dahil olmak üzere);
 - İşletme üzerinde önemli etkisinin olmasını sağlayacak payının olması; veya
 - İşletme üzerinde ortak kontrole sahip olması;
- b) Tarafın, işletmenin bir iştiraki olması
- c) Tarafın, işletmenin ortak girişimci olduğu bir iş ortaklığı olması
- d) Tarafın, işletmenin veya ana ortaklığının kilit yönetici personelinin bir üyesi olması;
- e) Tarafın, (a) ya da (d) de bahsedilen her hangi bir bireyin yakın bir aile üyesi olması (İşletme ile ilgili işlemler üzerinde etkisi olabilecek ya da işlemlerden etkilenebilecek eş ve çocukları bireyin ya da bireyin eşinin bakmakla yükümlü oldukları kişiler aile bireyleridir.)
- f) Tarafın; kontrol edilen, ortak kontrol edilen ya da önemli etki altında veya (d) ya da (e)' de bahsedilen her hangi bir bireyin doğrudan ya da dolaylı olarak önemli oy hakkına sahip olduğu bir işletme olması; veya
- g) Tarafın, işletmenin ya da işletme ile ilişkili taraf olan bir işletmenin çalışanlarına işten ayrılma sonrasında sağlanan fayda planları olması, gerekir.

Yukarıda sayılanlarla yapılan Mal alım ve satımı, Maddi duran varlık ve diğer varlıkların alım ve satımı, Hizmet sunumu ve alımı, kiralamalar; Araştırma ve geliştirme transferleri, Lisans anlaşmaları kapsamında yapılan transferler, Finansman anlaşmaları kapsamında yapılan transferler (nakdi ya da gayri nakdi krediler ve özkaynak katılımları dahil olmak üzere), Teminat veya kefalet karşılıkları, ve İşletme adına veya işletme tarafından başka bir taraf adına borçların ödenmesi işlemlerinin gerçekleşmesi durumunda işletme; ilişkinin finansal tablolar üzerindeki muhtemel etkisini ortaya koymak üzere, ilişkili taraf ilişkisinin niteliğini, işlemler hakkındaki bilgileri ve mevcut bakiyeleri kamuya açıklar.

Bu ilişkiler çerçevesinde ;

- Piyasa faiz oranlarından önemli derecede az veya yüksek faiz oranlarıyla borç alıp verme,
- Piyasa değerlerine göre önemli dereceye düşük veya yüksek fiyatlarla kiralama veya kiraya verme, alım –satım ,
- Emsallerine göre bariz derecede yüksek maaş pirim ve ikramiye gibi ödemelerde bulunma,

İşlemleri yaptığı takdirde yolsuzluğun bulunduğu kabul edilir .

SORU 3:

Denetçinin müşteri işletmenin muhasebe sistemi hakkında bilgi edinmesi hangi amaçların gerçekleştirilmesi sağlanır? Bilgi edinmede hangi prosedürler izlenir?

CEVAP 3:

Denetçi aşağıdaki amaçlara ulaşmak için işletmenin muhasebe sistemi hakkında bilgi dinir:

- a) Mali tablolara önemli derecede etki yapan hesap ve işlem gruplarını belirlemek,
- b) Bu işlemlerin nasıl başladığını tespit etmek,
- c) İşlemin başlangıcından mali tablolara yansımaya kadar işleyen süreçleri tespit etmek,
- d) Mali tabloların hazırlanmasında kullanılan raporlama süreçlerini belirlemek.

Denetçinin muhasebe sistemi hakkında bilgi edinmek için izleyeceği denetim prosedürleri ise şu şekilde özetlenebilir:

- i. İşletme yöneticileri ve personeline sorular sormak.
- ii. Kayıt sistemini, düzenlenmiş raporları ve belgeleri incelemek.
- iii. İşletme yönetiminin işletmede cereyan eden işlemlere yön veren yönetmelik, yönerge gibi düzenlemelerini, muhasebe hesap planını incelemek.
- iv. Geçmiş yıllarda yapılan denetim çalışmaları sırasında düzenlenmiş çalışma kağıtlarını tetkik etmek
- v. İşletme faaliyetlerini gözlemek.

SORU 4:

Denetçinin olumlu görüş bildirmesini engelleyen durumları, bu durumlarda raporun hangi görüş bildirilerek düzenlenmesi gerektiğini de belirterek açıklayınız.

CEVAP 4:

Denetçi, İşletmenin mali tablolarının genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine, tutarlılık ilkesine ve tam açıklama ilkesine uygun olması halinde uygun görüşle denetim raporu düzenleyecektir. Denetçinin uygun görüş dışında dolayısıyla bir görüşle rapor düzenlenmesini gerektiren durumlar yetersiz açıklama, uygun olmayan muhasebe ilkelerinin kullanılması, makul olmayan muhasebe tahminleri gibi genel muhasebe ilkelerine aykırılıklardan ve kapsam sınırlamasından doğar. Denetçi bu durumlarda ortaya çıkan aykırılık veya belirsizliğin ağırlık derecesine göre şartlı görüş bildirme, olumsuz görüş bildirme ve görüş bildirmekten kaçınma şeklinde 3 tercih den birini kullanacaktır.

- a) Şartlı Görüş: Denetlenen işletmenin mali tablolarında genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine tutarlılık ve tam açıklama ilkesine **mali tabloların bütününe doğruluğunu etkileyecek kadar önemli olmayan** aykırılıklar bulunması halinde, denetçi sapma olan kalemi kolayca belirleyebiliyor ve mali tablolar üzerinde yaratacağı etki derecesini kestirebiliyorsa ve sapmanın niteliğini açıklayabiliyorsa aykırılık içeren kalemler raporda “şu şartla...veya şu istisna ile ...” şeklinde başlayan bir cümle ile tefrik edilerek, diğer kalemler hakkında olumlu görüş verilir. Buna şartlı görüş bildirme denmektedir.
- b) Olumsuz görüş: Denetlenen işletmenin mali tablolarında genel kabul görmüş muhasebe ilkelerine tutarlılık ilkesine ve tam açıklama ilkesine uygunsuzluk işletmenin mali durumu ve faaliyet sonuçlarını doğru olarak göstermesini engelleyecek boyutta ise olumsuz görüş bildirilir.
- c) Görüş bildirmekten kaçınma: Denetçi denetim kapsamının görüş bildirilemeyecek kadar sınırlandırılmış olması, yeterli kanıt toplanamaması, etkin olmayan bir iç kontrol sisteminin olması ve önemli belirsizliklerin bulunması hallerinde ise görüş bildirmekten kaçınır.